

ОБЛІК ПОТОЧНИХ РОЗРАХУНКІВ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті визначено сутність поточних розрахунків та зобов'язань аграрних підприємств, особливості їх виникнення та необхідність погашення й відображення вказаних процесів в обліку. Особлива увага при цьому присвячена встановленню їх обсягів, у т. ч. на засадах справедливої вартості. Обґрунтовано важливість використання національних і міжнародних стандартів при цьому, а також практики зарубіжного досвіду. Запропоновано рахунки та їх кореспонденції для відображення обліку поточних розрахунків та його удосконалення. Вказано шляхи використання облікової інформації в управлінських рішеннях щодо поточних розрахунків і зобов'язань.

Ключові слова: облік, поточні розрахунки, зобов'язання, аграрні підприємства, встановлення, справедлива вартість, погашення, стандарти, управління, удосконалення.

Summary. The article defines the essence of current calculations and obligations of agrarian enterprises, the peculiarities of their emergence and the necessity of repayment and reflection of these processes in accounting. Special attention is devoted to the establishment of their volumes, including on the basis of fair value. It is substantiated the importance of using national and international standards in this, as well as practices of foreign experience. Accounts and their correspondence are offered for display of accounting of current calculations and their improvement. The ways of using accounting information in managerial decisions regarding current settlements and obligations are indicated.

Key words: accounting, current calculations, obligations, agrarian enterprises, establishment, fair value, repayment, standards, management, improvement.

DOI : 10.33783/1977-4167-2019-45-1-78-84

Постановка проблеми. У ринковій економіці наявність зобов'язань у аграрних підприємств перед банками, постачальниками, працівниками, засновниками тощо є звичайним явищем. Зобов'язання є складовою їх пасивів, тобто джерелом утворення активів суб'єкта господарювання. Також завжди гостро постає питання своєчасності проведення розрахунків між суб'єктами господарської діяльності. Порушення строків погашення зобов'язань призводить до їх накопичення та знецінення грошових коштів для кредиторів. Це негативно впливає на фінансовий стан аграрних підприємств. Вирішення зазначеної проблеми можливе за умов ефективного обліку та управління поточними зобов'язаннями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем обліку поточних розрахунків присвятили свої роботи вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як С. Л. Береза, О. С. Бородкін, Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, О. О. Василик, А. М. Герасимович, І. О. Власова, О. Н. Волкова, С. Ф. Голов, В. В. Головач, Н. М. Грабова, Р. Грачова, Н. М. Давиденко, Д. А. Єндовицький, І. А. Єф-

ремов, В. П. Завгородній, В. М. Івахненко. Проте питання їх погашення, правильність відображення в обліку, у т. ч. на засадах визначення справедливої вартості, потребують поглиблених розробок.

Мета статті полягає у встановленні змісту й особливостей обліку зобов'язань і поточних розрахунків аграрних підприємств відповідно до етапів їх виникнення й погашення та обґрунтуванні заходів щодо його удосконалення, у тому числі з використанням зарубіжного досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідно зазначити, що загальним правилом обліку є те, що зобов'язання реєструються тільки тоді, коли за ними виникає заборгованість. Зобов'язання, які підлягають виконанню в майбутньому, не є заборгованістю і не відображаються в обліку [1, с. 157]. Отже, зобов'язання виникають як наслідок після отримання товарів, робіт, послуг, авансу, нарахування заробітної плати, податків до сплати в бюджет тощо, тобто як наслідок минулих подій.

Тому вважаємо за доцільне внести доповнення до П(С)БО 11 «Зобов'язання» та викласти

© С. В. Коваль, 2018

Бібліографія ДСТУ 8302:2015:

Коваль С. В. Облік поточних розрахунків та зобов'язань аграрних підприємств. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2019. № 1 (45). С.78–84.

References (APA):

Koval, S. V. (2019). *Oblik potochnykh rozrakhunkiv ta zoboviazan ahrarnykh pidprijemstv* [Accounting of current calculations and liabilities of agricultural enterprises]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 1 (45), 78–84 (in Ukr.).

трактування поняття «минула подія» як термін для використання в положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку у такій редакції: минула подія — це перша з двох подій виникнення чи погашення заборгованості, яка здійснюється з метою збільшення економічних ресурсів (одержання грошових коштів, товарів, робіт, послуг, нарахування заробітної плати, податків, зборів тощо) в розрахунку на отримання від їх використання більшої вигоди, ніж очікуване зменшення ресурсів при погашенні зобов'язань. Визначення змісту першої та другої події за господарськими операціями наведено у табл. 1.

Крім того, виникають питання щодо поняття «зобов'язання». Так, було проаналізовано термін «зобов'язання» у контексті міжнародних стандартів, зокрема, у Міжнародному стандарті фінансової звітності 37 «Резерви, умовні зобов'язання та умовні активи» та Концептуальній основі складання та подання фінансових звітів. У МСФЗ 37 «Резерви, умовні зобов'язання та умовні активи» в розділі 2 «Визначення» наведено таке визначення зобов'язань: зобов'язання — це обов'язок, який виник у результаті минулих подій, що відбулись.

Згідно з концептуальними основами складання та подання фінансових звітів, термін

Таблиця 1

Зміст подій за господарськими операціями, пов'язаними із виникненням та погашенням зобов'язань

Господарська операція	Перша подія, що призводить до виникнення зобов'язань	Друга подія, що здійснюється з метою погашення зобов'язань
Одержання кредиту	Надходження на рахунок в банку грошових коштів	Погашення кредиту через переказ грошових коштів із рахунку в банку на рахунок банку-кредитора
Придбання запасів, приймання робіт, послуг	Надходження запасів, одержання робіт, послуг від постачальника (підприємця)	Оплата постачальнику (підприємцю) вартості одержаних запасів, робіт, послуг
Продаж товарів, робіт, послуг	Одержання передоплати або авансу від покупців	Відвантаження товарів, робіт, послуг покупцям
Виробництво продукції, обслуговування та управління підприємством	Нарахування заробітної плати, внесків на пенсійне та соціальне страхування, податків, що списуються на витрати	Виплата заробітної плати, сплата внесків на пенсійне та соціальне страхування, сплата відповідних податків до бюджету
Відвантаження товарів, продукції, виконання робіт, послуг або одержання авансу від покупців	Нарахування податків, що підлягають сплаті до бюджету при одержанні доходу (ПДВ, акцизний збір)	Сплата податків, що підлягають нарахуванню до бюджету при одержанні доходу (ПДВ, акцизний збір)
Одержання прибутку	Нарахування податку на прибуток	Сплата податку на прибуток

«зобов'язання» наводиться у п. 49 поряд з термінами «активи» та «власний капітал»: а) «активи, зобов'язання та власний капітал — це елементи, які безпосередньо пов'язані з оцінкою фінансового стану. Вони визначаються таким чином: б) зобов'язання — теперішня заборгованість підприємства, що виникає внаслідок минулих подій, від погашення якої очікується вибуття ресурсів із підприємства, котрі втілюють у собі майбутні економічні вигоди».

Погашення зобов'язання може здійснюватися шляхом: сплати кредиторів грошових коштів; відвантаження готової продукції, товарів або надання послуг у рахунок одержаного авансу від покупця або у порядку заліку заборгованості; переведення зобов'язань у корпоративні права, які належать кредиторам (елементи капіталу) тощо [2, с. 197].

Отже, у кожному випадку погашення зобов'язання пов'язане з вибуттям ресурсів підприємства. Іноді погашення одного зобов'язання призводить до виникнення іншого зобов'язання. Наприклад, видача векселя постачальнику на суму кредиторської заборгованості. У цьому ви-

падку одне зобов'язання (кредиторська заборгованість перед постачальником) замінюється іншим (зобов'язанням за векселем виданим). Однак остаточне погашення зобов'язання пов'язане із вибуттям у майбутньому ресурсів (активів) підприємства, тобто зі зменшенням майбутніх вигід.

Значна частина зобов'язань підприємства виникає при нарахуванні витрат. Підприємство визнає та нараховує витрати й у відповідних сумах одночасно повинно визнати зобов'язання. Зобов'язання за рахунками зі сплати податків, обов'язкових платежів, заробітної плати, створення забезпечень для покриття зобов'язань у майбутньому — усе це є типові приклади визнання зобов'язань разом із нарахуванням витрат. У випадках нарахування фінансових витрат, що належать до звітної періоду та підлягають сплаті у наступних періодах, виникають зобов'язання щодо нарахованих відсотків [3, с. 286].

Погашення зобов'язання також може здійснюватися шляхом збільшення власного капіталу підприємства. Така ситуація виникає, коли кредитор погоджується одержати як компенсацію від

свого партнера акції, випущені ним у минулих чи звітному періодах. Та і в цьому випадку у майбутньому слід очікувати зменшення ресурсів підприємства внаслідок розподілу прибутку (сплати дивідендів) чи майна акціонерного товариства.

Тобто є такі необхідні умови відображення заборгованості як зобов'язань певної балансової категорії: можливість достовірної оцінки та вибуття активів підприємства або збільшення власного капіталу у майбутньому при погашенні цих зобов'язань [4, с. 252]. Тому прийняття рішення стосовно відображення заборгованості як зобов'язання у бухгалтерському обліку повинно базуватись на чіткому визначенні цих умов визнання.

Отже, враховуючи вищевикладене стосовно характеристики кредиторської заборгованості та зобов'язань, зроблено висновок, що кредиторська заборгованість є одним із видів зобов'язань, оскільки такі види зобов'язань, як гарантійні зобов'язання, забезпечення виплат відпусток, пенсійне забезпечення та інші види забезпечень, відстрочені податкові зобов'язання не підлягають під визначення кредиторської заборгованості. Хоча сутність таких розрахунків відома, але кредитор може бути не ідентифікований до моменту проведення погашення боргу і взагалі ці зобов'язання можуть бути не погашені, якщо в цьому не буде потреби [5]. У той же час ці об'єкти обліку відповідають визначенню зобов'язань, що наведені у міжнародних та національних стандартах бухгалтерського обліку.

Але якщо розглядати тотожність понять «поточні зобов'язання» та «короткострокова кредиторська заборгованість», то ці економічні категорії на практиці в бухгалтерському обліку можна вважати ідентичними, оскільки, згідно з П(С) БО 11 «Зобов'язання», до поточних зобов'язань належать короткострокові кредити банків, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями; короткострокові векселі видані; кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; поточна заборгованість за розрахунками з одержаних авансів, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками з позабюджетних платежів, за розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці, за розрахунками з учасниками, за розрахунками із внутрішніх розрахунків; інші поточні зобов'язання, тобто такі об'єкти, які відповідають критеріям визнання та зобов'язань і кредиторської заборгованості [6, с. 403].

До складу короткострокової кредиторської заборгованості, на думку автора, також доцільно включати і заборгованість за короткостроковими кредитами банку, хоча в більшості літературних джерел цей вид зобов'язань не входить до складу кредиторської заборгованості, а зазначається як окрема складова зобов'язань.

Але належність кредитів банку до складу кредиторської заборгованості підтверджується наведеним визначенням Закону України «Про банки і банківську діяльність» [7], де банківський кредит — будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми. Отже, банк — це юридична особа, якій підприємство повинно сплатити гроші, що колись взяло у тимчасове користування. Банк є кредитором, а гроші, які йому винне підприємство, є для нього кредиторською заборгованістю.

Зобов'язання у сучасних умовах, з одного боку, сприяють розвитку підприємства, а з іншого — є чинником економічного ризику його діяльності. Використовуючи комерційний кредит, підприємство може швидше і масштабніше реалізувати свої цілі, підвищити ефективність фінансової діяльності. Однак недоцільне зростання зобов'язань може призвести до зростання економічної залежності від кредиторів і в найбільш гіршому варіанті — банкрутства. Важливу роль в організації обліку й аналізу виконання боргових зобов'язань відіграє їх класифікація й оцінка.

Суцільне та безперервне спостереження у системі бухгалтерського обліку забезпечується за допомогою такого елемента методу, як документація. Тобто кожен факт господарського життя в обов'язковому порядку повинен супроводжуватись певним документом [8, с. 132]. Безпосереднє складання документів з дотриманням вимог чинного законодавства є документацією. Відображення в обліку виникнення та погашення поточних зобов'язань супроводжується також певним переліком документів залежно від об'єкта зобов'язання. Окремі види поточних зобов'язань, а саме одержання кредиту, товарів, робіт, послуг, розрахунків векселями, супроводжуються складанням договору між зацікавленими особами. Сьогодні більшість зобов'язань за договорами в українській теорії та практиці бухгалтерського обліку не пов'язуються з обліком поточних зобов'язань.

Отже, з юридичного боку підставою виникнення зобов'язань за короткостроковими кредитами, за розрахунками з постачальниками та підрядниками, за авансами одержаними, з іншими кредиторами з одержання робіт, послуг, з оплати праці є договір. За зобов'язаннями за податками і платежами до бюджету та позабюджетних і цільових фондів — акти цивільного законодавства.

У бухгалтерському обліку укладений договір до часткового або повного його виконання щодо сплати грошових коштів, передання май-

на, надання послуг, виконання робіт залишається тільки наміром для здійснення тих чи інших господарських операцій. Оскільки договір безпосередньо не підтверджує факт виконання господарської операції, то, як наслідок, сума зобов'язань за договором не відображається в бухгалтерському обліку [9, с. 167]. Це відповідає принципу бухгалтерського обліку превалювання сутності над формою — «операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми».

Кожне підприємство має одночасно кілька видів зобов'язань і значну кількість кредиторів. Значна частина зобов'язань нараховується регулярно (як правило, щомісяця) для виконання положень законодавчих актів щодо обов'язкових податків і зборів та розрахунків з працівниками. Відображення поточних зобов'язань у регістрах бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності можливе в результаті їх визнання та оцінки.

Визнання об'єкта бухгалтерського обліку — це процес, що передбачає опис об'єкта, визначення грошової суми (оцінки), у якій об'єкт обліку буде відображено у відповідних облікових регістрах. Умови визнання й оцінки поточних зобов'язань як об'єкта бухгалтерського обліку регламентуються діючою законодавчою і нормативною базою. Від повноти і погодженості регламентованого порядку визнання й оцінки поточних зобов'язань залежить правильність відображення цього пасиву в бухгалтерському обліку. У свою чергу, наслідком неправильно виконаних бухгалтерських записів може бути перекручування інформації, що надається в бухгалтерській звітності, що негативно відобразиться на якості проведеної підприємством політики антикризового регулювання фінансово-господарського стану, зокрема кредитної політики [10, с. 482].

Таким чином, високої якості інформації, відображеної в бухгалтерській звітності, можна досягти, по-перше, через чітко і повно сформульований законодавством порядок визнання й оцінки поточних зобов'язань як об'єкта бухгалтерського обліку, по-друге, за допомогою правильного відображення цього пасиву в системі бухгалтерського обліку відповідно до діючих стандартів бухгалтерського обліку і встановлених критеріїв якості. Аналіз економічної літератури свідчить про необхідність удосконалювання як процесу визнання, так і процесу оцінки поточних зобов'язань.

Дослідження діючої нормативної бази дозволило узагальнити умови визнання поточних зобов'язань: існує ймовірність зменшення економічних вигід підприємства у майбутньому внаслідок його виконання; оцінка, за якою воно підлягає погашенню, може бути достовірно визначена.

Отже, першим етапом, який призводить до виникнення зобов'язання, це наявність обов'язку або відповідальності діяти певним чином. Виник-

нення такого обов'язку оформлюється господарським договором. Відсутність договору розглядається як здійснення операції без документа, що є порушенням правил ведення обліку. У цьому випадку відсутність договору може призвести до негативних наслідків для однієї зі сторін у випадку затримки поставки або платежу тощо.

Оскільки договір містить зміст обов'язку або відповідальності діяти певним чином, то, відповідно, у підприємства виникають зобов'язання в момент його підписання. Тобто наявність підпису керівника або іншої уповноваженої ним особи та печатка підприємства на договорі є визнанням виникнення певних зобов'язань згідно з умовами підписаного договору. Але оскільки договір є тільки наміром про проведення господарських операцій у майбутньому, що призведе до змін у фінансово-майновому стані підприємства, на думку автора, виникнення зобов'язань відповідно до підписаного договору доцільно відображати на рахунках позабалансового обліку.

Такими рахунками є рахунок 03 «Контрактні зобов'язання» та 05 «Гарантії та забезпечення надані». Так, рахунок 03 «Контрактні зобов'язання», згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, призначений для узагальнення інформації щодо наявності та руху зобов'язань за укладеними контрактами, а також контролю за їх виконанням. Зобов'язання, які містять певні гарантії та забезпечення виконання власних зобов'язань та платежів, доцільно відображати на рахунку 05 «Гарантії та забезпечення надані», тобто можна зробити висновок, що незабезпечені договори відображаються на рахунку 03 «Контрактні зобов'язання», а забезпечені — на рахунку 05 «Гарантії та забезпечення надані».

Відображення інформації на рахунках позабалансового обліку надає більш повну інформацію юридичного та господарського характеру для ефективного управління підприємством з метою планування й прогнозування майбутніх господарських процесів.

У фінансовій звітності відображаються зобов'язання, що виникли вже в результаті виконання договору або акта цивільного законодавства, що є наступним кроком визнання зобов'язання. Якщо договір залишився без виконання, необхідно вказати причину невиконання договору, що є суттєвою інформацією, яка відображається у примітках до фінансової звітності або інших пояснювальних матеріалах.

Погашення зобов'язань обов'язково призводить до зменшення активів підприємства, це є обов'язковою умовою для відображення їх у фінансовій звітності, що є наступним етапом визнання зобов'язань [11, с. 63]. Погашення

зобов'язань може відбуватись у різних формах: готівкою, коштами з рахунку в банку, у результаті обміну матеріальних цінностей (бартерні операції). Форма вибуття активів у результаті розрахунків за поточними зобов'язаннями передбачається умовами договору. Крім того, у договорі вказується вартість продажу продукції, товарів, робіт, послуг, а для покупця це сума його поточних зобов'язань, яка виникає після одержання предмета договору і повинна бути відображена в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. У міжнародній практиці для визначення балансової вартості зобов'язань використовують такі види оцінки, що відображені на рис. 1.

Поточна оцінка зобов'язань використовується в аналітичних цілях. Вона являє собою дисконтовану величину майбутнього платежу постачальникам і підрядникам. Якщо заборгованість кредиторам може бути погашена різними способами чи за різних умов платежу, дисконтується мінімальна з можливих оцінок. Такий варіант оцінки відповідає бухгалтерському принципу обачності, відповідно до якого сума очікуваних надходжень не повинна бути завишена, а сума погашення зобов'язань — занижена. Санкції у вигляді неустойки і штрафів включаються в розмір кредиторської заборгованості у випадку визнання їх боржником чи за рішенням суду. Таким чи-

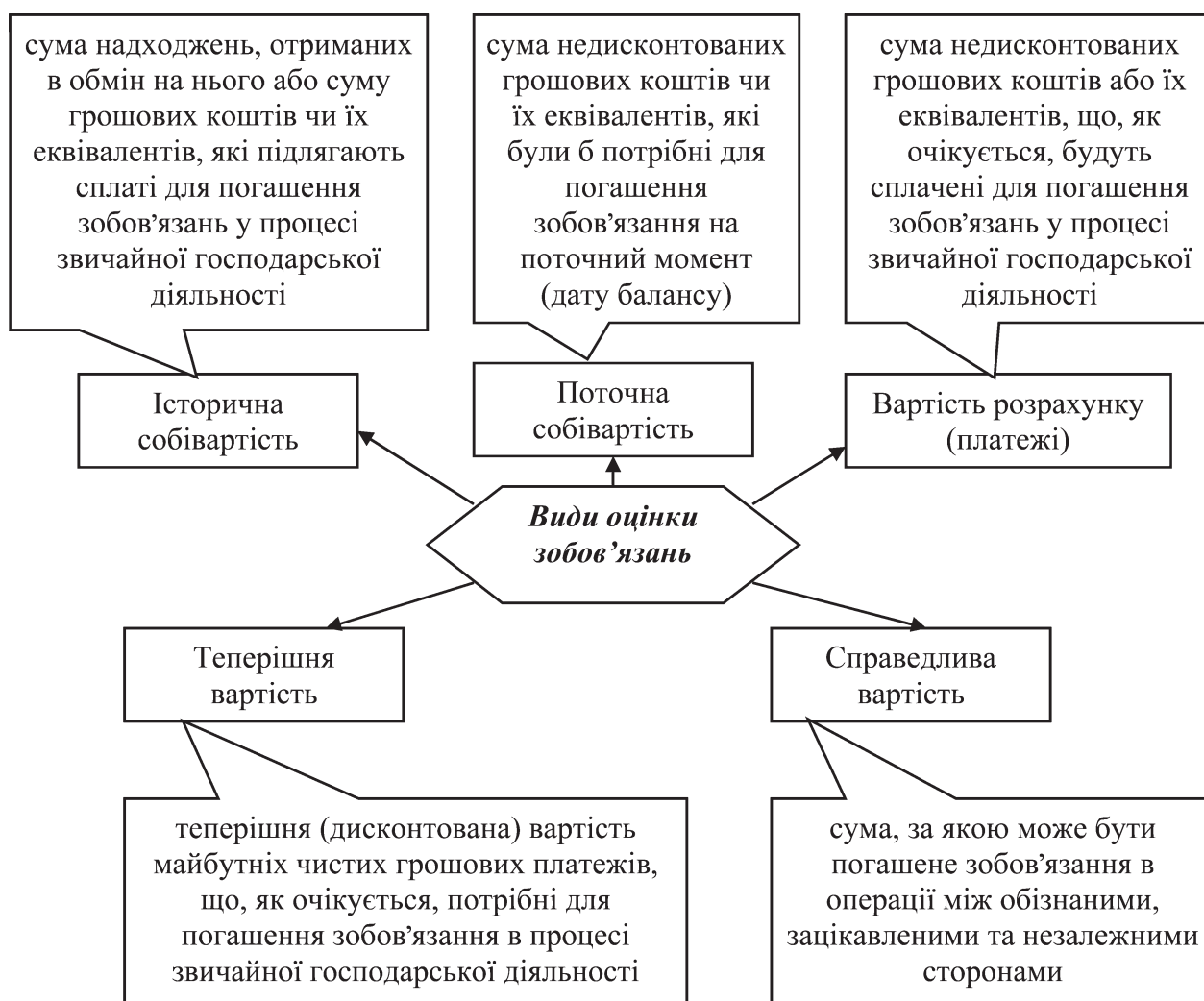

Рис. 1. Види оцінок зобов'язань у міжнародній практиці

ном, до складу поточних зобов'язань можуть бути включені: основний борг, відсотки за несплату, штрафи, пені, неустойки.

Цивільний кодекс України зобов'язує виконувати зобов'язання відповідно до договору, вимог законодавчих та інших правових актів. Основним документом, що регулює виконання зобов'язань контрагентами, як зазначалось вище, є укладений між ними договір, який за умовами і

формою, що укладається, не повинен суперечити нормам ЦКУ. У випадку розбіжностей між сторонами угоди усі питання, що виникають, розглядаються в судовому порядку.

Надходження матеріальних цінностей від постачальника призводить одночасно до збільшення активів підприємства та його зобов'язань. З економічної точки зору протягом часу, поки борг перед постачальниками не буде погашений, по-

купець фактично буде користуватися подвійним обсягом засобів. По-перше, у власність (розпорядження) підприємства переходять придбані матеріальні цінності, що будуть використовуватися для виробництва та подальшого продажу продукції або просто перепродажу товарів і приносити доход від реалізації. По-друге, ті гроші, що тимчасово не будуть виплачені постачальнику, будуть використовуватися в обороті підприємства і також приносити доход.

Таким чином, якщо на суму заборгованості перед кредитором через дії умов договору не нараховуються відсотки, підприємство одержує від своїх постачальників безкоштовний кредит. З цього випливає, що чим більше термін з моменту виникнення боргу до моменту його погашення, тобто чим більше термін, на який підприємство одержує безкоштовний кредит, тим більше вигідна для підприємства угода, що проводить оплату матеріальних цінностей після їх одержання.

Можна зробити висновок, що при оцінці зобов'язань, які не були своєчасно погашені і поступово, з продовженням терміну відстрочки платежу, втрачається купівельна сила грошей, інформація, яка міститься у фінансовій звітності щодо поточних зобов'язань, є викривленою. Це зумовлено недотриманням принципу превалювання сутності над формою. Тому що при розрахунку аналітичних показників, коли визначається фінансове становище підприємства, важливого значення набуває реальне значення зобов'язання (кредиторської заборгованості), а не номінальна його величина. І, на нашу думку, у випадку недотримання строків погашення платежу необхідно застосовувати інший метод оцінки зобов'язань, ніж їх первинна вартість, що має бути передбачено договірними умовами.

Кредитор, який порушив зобов'язання, повинен відшкодувати завдані ним збитки. Розмір збитків, які зазнав кредитор, доводиться самим кредитором. У такому випадку збитки визначаються з урахуванням ринкових цін, що існували на день добровільного задоволення боржником вимоги кредитора у місці, де зобов'язання має бути виконане [12, с. 161]. Довести втрачену вигоду є складним завданням, для цього потрібно економічне обґрунтування, згідно з яким кредитор не отримав запланований доход або отримав його в меншому розмірі в результаті невиконання іншою стороною зобов'язань за договором.

Вищезгадані причини, на думку автора, потребують перегляду оцінки поточних зобов'язань в бік збільшення їх розміру, оскільки постачальнику товарів, робіт, послуг після несвоечасного відшкодування кредитором своїх зобов'язань знадобиться значно більша сума грошових коштів для поповнення запасів аналогічного виду товарів або для надання робіт, послуг. З іншого боку, існують

шляхи щодо зацікавленості покупців у своєчасному проведенні розрахунків за зобов'язаннями. Одним із таких шляхів є застосування продавцем системи знижок за умови попередньої оплати, часткової попередньої оплати (аванс), дострокової оплати. Застосування системи знижок призводить до зменшення суми грошових коштів, що надходять від покупця у передбачені умовами договору строки, але подальше використання їх в обігу призведе до отримання більшої економічної вигоди ніж їх очікування протягом невизначеного терміну.

Отже, застосування методу нарощування простроченої заборгованості з використанням ставки рефінансування є більш економічно доцільним для обох сторін угоди — постачальника і покупця. Договірна політика, на думку автора, для цілей бухгалтерського обліку передбачає, що у випадку змін, про які зазначається в договорі, вони можуть впливати на порядок відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку, і це в подальшому вплине на показники фінансового стану підприємства, що знаходять відображення у фінансовій звітності.

Висновки. Відображення в обліку зобов'язань, тобто їх визнання, повинно здійснюватись з дотриманням принципу превалювання сутності над формою. Незважаючи на те, що оформлення договору є юридичним змістом зобов'язання, але беручи до уваги, що договір є первинним документом, який містить зобов'язання двох сторін діяти певним чином, доцільним є відображення суми договірних зобов'язань у позабалансовому обліку. Безпосередньо виконання відповідної дії договору призводить до виникнення зобов'язань, що мають бути відображені в балансі підприємства за умови їх достовірної оцінки.

Для забезпечення достовірності та правдивості інформації про поточні зобов'язання, що відображаються у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, доцільним є використання методу оцінки зобов'язань за справедливою вартістю, що відповідає їх економічному змісту. Оцінка поточних зобов'язань за справедливою вартістю проводиться в двох напрямках: нарощування вартості поточних зобов'язань (при простроченні строку погашення зобов'язань) та їх дисконтування (при застосуванні знижок постачальником-кредитором або при зниженні реальності погашення зобов'язання). Для досягнення найбільшої ефективності виконання укладених договорів постачання-придбання товарів, робіт, послуг на підприємстві необхідно здійснювати договірну політику, що передбачає можливість вибору конкретного виду договору та умов його виконання.

Література

1. Давидюк Т. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Харків : Гельветика, 2016. 391 с.

2. Жук В. М. Бухгалтерський облік: шляхи вирішення проблем практики і науки : монографія. К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2012. 454 с.

3. Задорожний З. В. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку в Україні. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 6. С. 163–169.

4. Візиренко С. В. Удосконалення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Інноваційна економіка*. 2014. № 3 (52). С. 249–254.

5. Ігнатенко М. М., Мармуль Л. О. Облік, оцінка й діагностика фінансово-економічних результатів діяльності у стратегічному менеджменті підприємств і організацій. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 6 (11). URL : <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/11-2017-ukr>.

6. Кесарчук Г. С., Мошак І. В. Поточні зобов'язання: економічна суть, класифікація та їх оцінка. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2016. Вип. 1 (47). Т. 2. С. 401–405.

7. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000. Верховна Рада України. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/page>.

8. Михайлишин Н. П. Сутність зобов'язань та їх класифікація: економічний та правовий аспекти. *Економіка: реалії часу*. 2012. № 2 (3). С. 130–135.

9. Расенко В. М. Особливості класифікації зобов'язань підприємств. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. Вип. 2 (45). С. 163–170.

10. Супрунова І. В. Розвиток оцінки в бухгалтерському обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 3 (24). С. 481–483.

11. Травінська С. І. Облік і контроль поточних зобов'язань в умовах застосування комп'ютерних технологій. *Економіка та держава*. 2012. № 6. С. 60–64.

12. Машталяр Г. П. Організація аудиту фінансової звітності. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2015. Вип. 1. С. 158–164.

References

1. Davydyuk, T. V. (2016). *Bukhhalterskyu oblik* [Accounting]. Kharkiv, Helvetyka (in Ukr.).

2. Zhuk, V. M. (2012). *Bukhhalterskyu oblik: shlyakhy vyrishennya problem praktyky i nauky* [Accounting: ways to solve problems of practice and science]. Kyiv, NNTS «Instytut ahrarynoyi ekonomiky» (in Ukr.).

3. Zadorozhnyy, Z. V. (2010). *Aktualni problemy bukhhalterskoho obliku v Ukraini* [Actual problems of accounting in Ukraine]. *Ekonomichnyy analiz*, 6, 163–169 (in Ukr.).

4. Vizirenko, S. V. (2014). *Udoskonalennya audytu rozrakhunkiv z postachalnykamy ta pidryadnykamy* [Improve audit of payments with suppliers and contractors]. *Innovatsiyna ekonomika*, 3 (52), 249–254 (in Ukr.).

5. Ihnatenko, M. M. & Marmul, L. O. (2017). *Oblik, otsinka y diahnozyka finansovo-ekonomichnykh rezultativ diyalnosti u stratehichnomu menedzhmenti pidpryyemstv i orhanizatsiy* [Accounting, evaluation and diagnostics of financial and economic results of activities in the strategic management of enterprises and organizations]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnya*, 6 (11). Retrieved from <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/11-2017-ukr> (in Ukr.).

6. Kesarchuk, H. S. & Moshak, I. V. (2016). *Potochni zobov'yazannya: ekonomichna sut, klasyfikatsiya ta yikh otsinka* [Current commitments: economic substance, classification and their assessment]. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya Ekonomika*, 1 (47), 401–405 (in Ukr.).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000). *On Banks and Banking Activity* (Law of Ukraine). Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/page> (in Ukr.).

8. Mykhaylyshyn, N. P. (2012). *Sutnist zobov'yazan ta yikh klasyfikatsiya: ekonomichnyy ta pravovyy aspekty* [The essence of the obligations and their classification: economic and legal aspects]. *Ekonomika: realiyi chasu*, 2 (3), 130–135 (in Ukr.).

9. Rasenko, V. M. (2012). *Osoblyvosti klasyfikatsiyi zobov'yazan pidpryyemstv* [Features of the classification of obligations of enterprises]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, 2 (45), 163–170 (in Ukr.).

10. Suprunova, I. V. (2012). *Rozvytok otsinky v bukhhalterskomu obliku* [Development of assessment in accounting]. *Problemy teorii ta metodolohiyi bukhhalterskoho obliku, kontrolyu i analizu*, 3 (24), 481–483 (in Ukr.).

11. Travinska, S. I. (2012). *Oblik i kontrol potochnykh zobov'yazan v umovakh zastosuvannya kompyuternykh tekhnolohiy* [Accounting and control of current obligations in the use of computer technology]. *Ekonomika ta derzhava*, 6, 60–64 (in Ukr.).

12. Mashtalyar, H. P. (2015). *Orhanizatsiya audytu finansovoyi zvitnosti* [Organization of financial statements audit]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky*, 1, 158–164 (in Ukr.).